

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY V - SEGONA EPOCA

GENYR - FEBRER DE 1923 :: N.º 21

SUMARI:

TEXT: Els bells indrets del Pireneu. (Una ascensió al Pic d'Aneto). — Un petit comentari, per X.—Crònica.—Anunci d'excursions, per a febrer i març.

GRAVATS: D'una ascensió al Pic d'Aneto, pel Sr. *Albo*.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIO: SANT ANTONI, 64

ASSEGURANCES CAPELLA

Vida :: Incendis :: Mar-
rítims :: Accidents, etc.

- DESPATX: ST. JOSEP, 49.- TELÉF. 5709

CAMISERIA D'EN

Gaspar Vacarisas

*Bon assortit en camises d'es-
port :: Especialitat a mida*

Font-vella, 416 :: Telèf. 5993

Armengol i Costa

DROGUES :: COMESTIBLES
PERFUMERIA :: FOTOGRAFIA
VINS

Rambla d'Egara, 215 * Telèfon, 5966

VICTORIA

HOTEL-RESTAURANT

SERVEI A LA CARTA I COBERT :: COBERTS ESPECIALS A 6 PTES.
VI COMPRES :: SALÓ PER A BANQUETS :: SERVEIS A DOMICILI

SANT PERE, 52 * TELÉFON, 5612

TURU-BAR

LICORS DE LES PRINCIPALS MARQUES

: REFRESCS DE TOTES CLASSES :

CARRER MAJOR, 60 :: TELÉFON 5925

*(Enfront a l'Estació dels
Ferrocarriis de Catalunya)*

SASTRERIA A MIDA D'EN

JAUME PASTALLÉ

RUTLLA, 48

ÚLTIMES NOVETATS AMB
GÉNERES I FIGURINS

F. Ubach Daví

PUES I LLIÇOS I ACCESSORIS
PER A LA INDÚSTRIA TEXTIL

ST. QUIRSE, 10 :: TELÈF. 5897

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY V

SEGONA ÈPOCA

GENER - FEBRER 1923

NÚM. 21

ELS BELLS INDRETS DEL PIRENEU

(Una ascensió al Pic d'Aneto. - Agost de 1922)

En la vetlla del dia primer de desembre, tingué lloc en el nostre estatge social, l'anunciada conferència pel nostre distingit consoci En Delfi Sanmartín, sobre «Els bells indrets del Pireneu».

Abans de començar la lectura de la conferència, el senyor Sanmartín posà de manifest en una pissarra, per mitjà d'un esquema que orientava clarament a l'auditori, el conjunt de la ruta que va seguir, junt amb els seus dos companys d'excursió senyors Antoni Albo i Josep Ripoll.

Inicià la seva lectura invocant les excel·lents bel·leses dels paratges pirenenics: aquells fantàstics indrets, la majestat de les muntanyes, les valls gemades, els alterosos i brunzents salts d'aigua, les fonts riquíssimes, els rius, l'aire, el cel, l'espai, en una paraula, el tot d'aquell Pireneu, fort objecte d'un panegíric per part del conferenciant.

Explicà com durant el viatge en tren de Terrassa a Tàrraga, per a dirigir-se després a Caldes de Bohí, nasqué la idea d'anar a les Maleïdes i pujar el pic d'Aneto, iniciativa deguda al seu company senyor Albo. Comentà amb sana ironia els preparatius d'aquesta marxa, que tingueren lloc en les darreres hores passades a Pont de Suert.

Relatà la sortida d'aquesta població, i la separació dels companys de la colla en dos grups: l'un, compost pels senyors Francesc Ripoll, Emili Soler, i el seu xòfer En Lluís, que's dirigiren directament a Caldes de Bohí; l'altre, format pels senyors Antoni Albo, Josep Ripoll i Delfi Sanmartín, que emprengueren la ruta cap al poble de Senet, per anar després al xalet La Renclusa.

Després de descriure detalladament l'aspecte dels llocs per on pas-

saven, i el veïnatge constant del riu Noguera-Ribagorçana, que marca la frontera oficial catalano-aragonesa, i donant compte de llur pas pel poble de Vilaller, explicà l'arribada a Senet, que constituïa el terme d'aquella jornada.

El dia següent, a les cinc del matí, sortiren de Senet, endinsant-se ja francament cap a Aragó, i començant l'ascensió per la vall de Tormo cap al coll de Salenques. Es impossible que en aquest resum es pugui donar idea de la descripció que el conferenciant feu d'aquests indrets pireneics; aquells llocs immensos de roques que constitueixen les tarteres, i per les quals s'hi camina tan fatigosament; la impressió feréstega que produeix aquella vall; el superb panorama que's divisa des de dalt del Coll de Salenques; la visió del Pic d'Aneto, que's contempla tot baixant a la vall d'Aigualluts, foren moments de la conferència que el públic va fruit amb veritable delectança, així com en relatar la cascada i el forat d'Aigualluts i l'ascensió des de la vall al xalet «La Renclusa» al qual hi arribaren després de tretze hores de jornada.

Vingué després la descripció de l'ascensió al Pic d'Aneto que, sense volguer desmerèixer la resta de la ruta, constituïa el plat fort de la ressenya d'aquella marxa.

Per aquesta raó volem transcriure-la íntegrament:

V

L'ASCENSÍO AL PIC D'ANETO

A tres quarts de quatre del matí de l'endemà, dia 7 d'agost, ens era donat l'avís per a llevar-nos. Jo, en despertar-me, encara que em trobava bastant millorat del malestar de la vigília, no obstant no em sentia amb aquella agilitat dels dies anteriors; no em trobava prou fi; fins al punt, que més aviat sentia necessitat de quedar-me al llit per a tenir cura del refredat, que no pas deixar-me dur dels entusiasmes temptadors de l'ascensió al Pic. Més aquests van vèncer, decidint els meus dubtes; i sense dir res de la meua situació als companys, per tal d'evitar-els-hi les naturals inquietuds, em vaig llevar, disposat a pujar al cim més alt dels Pireneus. Per altra banda, pensant en la imminència d'escalar el Pic d'Aneto, la qual cosa constituïa el *clou* de la nostra excursió, em feu reaccionar del meu atüiment.

En aquelles primeres hores de matinada ja tot el xalet anava enrenou. La família del guia, que és la que té cura de l'hostatge a «La Renclusa», ja ens tenia disposats els desdjunis. Encara era negra-nit:

la llar de foc estava abrandada i, pel voltant de la mateixa, la boníssima gent del xalet anava enfeïnada acabant d'enllestir-nos la minestra que necessitaríem durant el camí.

Ens desdejunem, i proveïts de tots els útils propis per a aquesta mena d'excursions, embrenem la pujada, sortint del xalet a les 4'10 de la matinada. Formem la colla, a més de nosaltres tres, dos dels sabadellencs arribat el dia anterior, socis del Centre Excursionista del Vallès. Obre la marxa el simpàtic i expert guia del xalet, N'Antoni Abadías, que alhora resulta un excel·lent company de camí. Es un veritable tipu muntanyenc: bona estatura, sense ésser massa alt; ben musculat; tòrax ample, la qual cosa pressuposa una admirable funció respiratòria; gosat, àgil; donant la sensació d'un domini absolut de sí mateix, àdhuc en els llocs més esgarriuosament perillosos.

També ens acompanya un auxiliar o ajudant de guia. De manera que entre tots formem una caravana de 7.

Comencem l'ascensió quan tot just apunta la claror del dia. Al principi, el camí és bastant transitable, encara que una mica inclinat. No tardem pas molt que ja deixem tota mena de vegetació i ens trobem amb les fatídiques tarteres, havent de saltar, més que caminar, per damunt dels blocs i pedres irregularment acumulats.

Arribem a una font, anomenada de l'Amor, al costat de la qual hi reposem i hi bevem. Aquest descans és aprofitat per a contemplar, ja en plena claror de dia, el teatral espectacle del paisatge. No tardem en reprendre la marxa, fent curtíssimes parades de tant en tant, puix la fadiga de la forta pendent ens hi obliga, i al cap de poc ja pugem per les primeres clapes de neu, que tenen una inclinació molt pronunciada. Per fi arribem al Portilló, escotadura que hi ha a la cresta de l'Est de les Maleïdes, i que serveix de pas per anar a la vessant que condueix al Pic d'Aneto.

En enfilat el Portilló restem extasiats davant de l'amplíssima gelera i de les congestes que el Pic d'Aneto encimbella. Ens trobem ben a la vora d'aquella extensa superfície blanca. Els cors ens bateguen accelerats, influïts per una pruija en voler-hi arribar de pressa i delectar-se caminant-hi, i alhora temerosos per la impressió que ens causa, d'amenaçadors i esgarriuosos perills. Travessem el Portilló; descendim una mica caminant per tarteres; passem en direcció transversal una amplada considerable de neu, i saltant de nou pel rocam de les tarteres arribem gairebé tocant a la gelera, al costat de la qual ens aturem, aprofitant una font en la què és costum reposar-hi per a esmorzar.

Tot menjant, hom contempla la immensitat de gel i neu que ens espera, i que cobrint la vasta amplada que va des de la base del Pic, Coll de Corones i crestes de les Maleïdes, descendeix amb molta inclinació, i en superfície ben llisa (salvant les esquerdes del gel), mirant al nord-est; perdent-se el seu límit inferior per la pronunciada corba que molt avall experimenta en sentit descendent. La convexitat d'aquesta corba marca a la vista el límit inferior de la gelera. Cap aquell indret no es veu res més de la muntanya. Aquell espectacle fa endevinar un abisme que impressiona amb un esfereïment brutal, puix en aquella direcció no hi cap més punt de referència que les altíssimes muntanyes de l'altra banda de la vall.

Entre aquella perspectiva no gaire falaguera, i l'ensopiment que encara em produïa el refredat, vaig experimentar la primera temptació de renunciar a prosseguir la marxa. Malgrat tot, hi havia una gana excel·lent, i en havent esmorzat, em vaig trobar amb molts més ànims que abans; per tant, sense titubear, vaig decidir continuar l'ascensió.

Els guies ens indiquen la conveniència de deixar a la font tot el bagatge innecessari, per tal de posseir la màxima agilitat possible. En retornar, ja el recollirem. Bufa un vent bastant fred.

Els guies preparen la corda, a la qual ens hi subjecten per les cintures, en distàncies de tres metres l'un de l'altre. Es la forma necessària per a passar la gelera, puix la caiguda d'un, relliscant per damunt del glaç, o dins una de les fondes esquerdes, queda salvaguardada per l'apoi dels altres, fixats en el pis del gel.

Lligats ja; el guia al davant de tots, i darrera nostre el seu ajudant; portant tots dos els extrems respectius de la corda; proveïts aquests de *piolets* per a explorar les esquerdes del gel que encara estan cobertes de neu, i alhora practicar passos, excavant esglaons, per la superfície del mateix; ben armats tots nosaltres de llargs bastons amb forta virolla punxaguda; calçant sabates clavetejades, i posades les ulleres amb vidres de color topazi, per tal d'evitar la consegüent conjuntivitis pel reflex de la llum damunt la gelera, empenem de nou l'ascensió trepitjant amb els nostres primers passos aquell bloc monstruós de gel, amb tota l'emoció que inevitablement ha d'experimentar el neòfit en aquesta mena d'excursions.

Aquesta nova etapa de la marxa va precedida d'unes instruccions del guia, orientant-nos en la forma que hem de posar els peus, el bastó i posició del cos. Pel molt senzilles, gairebé no ens convencen. Anem per ordre els tres companys de la nostra colla, senyors Josep

Ripoll, Albo i jo, seguits dels dos amics sabadellencs. Ens precedeix el guia i ens segueix el seu ajudant. Per tant, el primer en entrar a la gelera és el guia, fent-ho amb una naturalitat i petja segura que ens anima; però en començar-hi a entrar el senyor Ripoll, les seves primeres passes són donades malament, fent-lo tambalejar fins gairebé a punt de caure; això ens escama. No obstant, reprès l'equilibri, s'adapta al nou pis i camina amb més seguretat, amb la qual cosa recobrem les primeres confiançaes.

Anem entrant a la gelera, l'un darrera l'altre, amb la separació obligada per la corda; posseïts d'un pànic més que regular, i guardant-me bé prou de mirar entorn meu; només fita la vista en els meus peus i el bastó: el trípod que m'ha de garantir l'estabilitat no gaire fiada en aquell pas.

Pugem seguint una trajectòria transversal. A mida que ens separem de les roques de la tartera, i ens endinsem en aquella immensitat de glaç, és més impressionant la contemplació del panorama; però és innegable que s'experimenta una major confiança en sí mateix en veure com, observant bé les indicacions donades pel guia, el peu s'aferma al glaç, i l'ascensió es verifica sense cap incident, llevat de petites rellicades, filles del badar, i sempre sense cap conseqüència, mercès a la corda.

La bonhomia del guia, amb la seva conversa d'un humorisme escaient, contribueix a infondre't una tranquil·litat que no tenies pas moments abans. Tot això permet que, no fixant-te ja tant en els peus, aixequis la mirada, i t'extasiïs en la contemplació d'aquella Natura brutalment emocionant.

Pujar per la neu i el glaç és extraordinàriament fatigós. El pas es fa més curt i lent, malgrat d'això, se sent la necessitat de reposar tot sovint, puix la respiració s'accelera d'una forma inusitada, repercutint, com és natural, en el nombre de les pulsacions.

Tot caminant pel gel es troben de tant en tant unes franges llargues de neu, d'amplades molt variables, i que corresponen a les esquerdes de la gelera. Si el guia, en explorar-les amb el *piolet*, observa que són prou resistents, les passem caminant-hi per damunt; en cas contrari, posa el descobert l'esquerda, separant la neu amb uns quants cops de *piolet*, i excavant, amb la mateixa eina, un esglaó a cada un dels dos caires del gel, per tal de que, al saltar-la, el peu quedi encaixat, sense córrer la contingència d'una rellicada.

Contemplar atentament aquestes esquerdes és una nova excitació

de la emotivitat. Posat un peu a cada vora, i mirant-les al teu dessota, t'esgarries en veure aquelles dues parets llises de glaç, el límit inferior de les quals es perd de vista en mig d'una foscor absoluta, i del fons de la qual en surt el braolar turbulent de les aigües que, encara que invisibles, delaten amb estentori la lluita que sostenen per a sortir a la llum del dia, i fugir de les capes fondes d'aquella crosta matussera de gel que les ha engendrades.

La pujada es va fent més pronunciada, i per tant més penosa. Un esforç més, i arribem al Coll de Corones. Fem un atur en la marxa, i alhora que ens refà una mica, l'aprofitem per a entregar-nos a l'admiració d'aquella meravella de paisatge pirenenc.

Ja ens manca ben poc per a arribar al cim de l'ascensió, però el troç de gelera que encara cal pujar és el que té el desnivell més inclinat. Parlant d'aquest indret, diu Mn. Oliveras en «Els llamps de la Maleïda»: «Es una pala de gel, el desnivell de la qual no serà inferior a 50°; un tira-pits que fa bufar fins a perdre l'alè».

Esbufegant desesperadament, suant copiosament, arribem al límit superior d'aquesta pujada, el tros de camí més penós que hem observat. I així acabem la ruta pel damunt de la immensa gelera. després d'esmersar-hi dues hores i quinze minuts.

Ens desfem de la corda, i pujant amb calma per la tartera, escalem el replà que està unit amb el Pic per mitjà del curt i feréstec Pas de Mahomet, de manera que gairebé ja som a dalt de tot.

Totes les dificultats i perills que havíem cregut veure en començar a passar la galera ens semblaren tontament ridículs davant l'atreviment temerari del qui gosa salvar el Pas de Mahomet.

Aquest consisteix en una cresta irregular de roques, que cal passar agafant-s'hi amb les mans, i a cada banda de la cresta, un enorme precipici, formant unes vessants dretíssimes. Hi ha moments, que, en mirar la fondalada des d'aquella considerable altura, et dóna la sensació que estàs penjat en mig d'aquell vastíssim espai, des de quin lloc ja et mires les demés muntanyes situat en un nivell més elevat.

Abans de començar el Pas de Mahomet els guies et fan deixar tot l'utilitatge en el replà indicat: bastons, *piolets*, etc., per tal de què no et pugui empantanegar les mans, puix elles són tan o més necessàries que els peus en aquest moment de l'ascensió.

A fi de què els guies ens poguessin vigilar i ajudar degudament ens conduïren pel Pas de dos en dos.

La temptació que s'experimenta de renunciar a la marxa, en co-

mençar la gelera, es molt més intensa quan hom es mira el Pas de Mahomet. Confesso que jo estava gairebé resolt a esperar els companys que tornessin. Vaig ésser l'últim en decidir-me, i la meva decisió la va obtenir el guia, amb la confiança que em va inspirar. Després hauria tingut una gran recança de no haver escalat el Pic, quan ja només manquen uns cinc minuts per a arribar-hi.

I així, *resignadament*, em vaig deixar decidir, passant aquell mal trago, que encara que bastant curt, és suficient per a trontollar-te la serenitat i l'equilibri dels teus nervis.

De totes maneres, cal precisar el següent: No és que el Pas de Mahomet sigui difícil; el que hi ha és la basarda que produeix la seva forma de cresta rocosa, estreta i irregular, posada al cim de dues vessants, que tenen una fondària horrorosament impressionable, i amb una inclinació que des d'aquella altura et sembla vertical. Això fa que el vèrtig sigui propici a presentar-se. Aquella mateixa cresta, sense les fondalades laterals, qualsevol la passaria cantant i xiulant.

Ja som a l'altre extrem del Pas; unes ben poques passes més, i per fi arribem al Pic d'Aneto. Eren les 10'30, havent invertit en l'ascensió sis hores i vint minuts, comptant-hi els descansos.

A les moltes fotografies que l'amic senyor Albo ja porta fetes durant l'excursió, no podia pas mancar-hi la del Pic d'Aneto. Serà, d'entre totes, la preferida en recordar-nos aquesta *heroica* marxa, i alhora, el testimoni irrecusable de la nostra consagració com a *alpinistes*.

Aquest cim està constituït per un petit planell rodó d'uns 20 metres de circumferència. En el mateix, encara s'hi aixeca una torre feta uns set anys endarrera, amb pedres d'allí mateix per uns militars de la secció topogràfica de l'Estat Major espanyol.

L'esplendidesa del dia acompanya el nostre goig. El vent bastant fort que hi bufa és fredot. Es llavors que sents l'orgull d'excursionista. Pels teus dintres exclames: He petjat la cima més alta del Pirineu; he ascendit a una altura muntanyenca de 3.404 metres. En mig d'aquella immensitat de muntanyes et trobes en el lloc més elevat.

Només fas que mirar; els ulls senten la pruija de devorar distàncies, fitant enllà d'enllà: els Pirineus francesos, amb l'arrogant hotel de Superbagnères de Luchon al cim d'una muntanya que talment sembla només que un turó; tot el massís dels Alts Pirineus; un llit flonjo i suau de boira arrossegant-se per tota la Vall d'Aran; i lluny del lluny, i per tot a l'entorn nostre, una fantàstica mar d'onades de pics, que contemplem com si estéssim situats en el punt d'un mons-

truós vaixell que per un moment s'hagués aturat en la seva ruta, i la mar aquietat el moviment de les seves ones.

En aquests llocs és on se capeix tota la sublimitat del magne poema verdaguerià. Coneixent el Pirineu es frueix amb tota la intensitat la potent inspiració del nostre poeta. Recorrent-lo, cada indret et canta les estrofes de la seva llegenda immortal. Per ço, des d'allà dalt, sents talment com si d'aquells rocams i fondalades, d'aquelles geleres i congestes, en pugessin mils de veus, reforçades pels ecos de les valls, entonant el càntic d'En Verdaguer a «Les Maleïdes». I amb el calfred de l'emoció, hom va recitant en silenci els versos que canten aquell cim altívol, al qual

«Les àligues no el poden seguir en sa volada
i a reposar s'aturen, si emprenen la pujada
des de la soca dels aspres cimals dels Pirineus».

I és en aquest lloc que el poeta et fa sentir tota l'esgarrifosa realitat d'aquell part tràgic que ell s'imagina quan diu:

«Quins crits més horrorosos degué llençar la terra
infantant en ses joves anyades eixa serral
que jorns de pernabatrel que nits de gemegar,
per traure a la llum pura del sol eixes muntanyes,
del centre de ses cràters, del fons de ses entranyes,
com ones de la mar!»

Unes paraules del guia fan desviar la nostra atenció. Ell, amb molta complascència, ens va donant indicacions del indrets més vistents. Cal que signem en l'àlbum del Centre Excursionista de Catalunya, el qual està dipositat sota una grossa pedra, dins d'un estoig de llauna, i aquest dins d'un altre de fusta. La capsa de llauna presenta uns forats produïts pels llamps.

No podem entretenir-nos més, i el guia ens indica la conveniència d'empendre la davallada per tal d'arribar a bona hora al xalet. Així doncs, assadollats ja d'aquell panorama, ens disposem al retorn, abandonant el Pic a les onze i quinze minuts.

Tornem a franquejar el Pas de Mahomet, amb totes les precaucions de la pujada, si bé amb una mica més de confiança i menys pànic. Cal esmentar la creu de ferre que hom troba fixada a la mitat del Pas. La situació enguniosa que s'experimenta en aquell lloc ve agreujada pel record del sinistre accident que evoca la referida creu, que ens adverteix com allà mateix hi moriren tràgicament el guia Sayó i l'excursionista Blas.

D'una ascensió al Pic d'Aneto

Fot. Albo

D'una ascensió al Pic d'Aneto

Fot. Albo

Anem seguint la mateixa ruta que hem fet durant l'ascensió. Davalllem per la gelera, i restem astorats de la rapidesa i major seguretat amb què hi caminem; sobretot, no s'experimenta la fadiga del pujar.

Passada la gelera, arribem a la font que hi vàrem esmorzar, en la qual hi posem novament una curta estona, que aprofitem per a fer beguda. Recollim els objectes que hi havíem deixat a l'anar amunt, i seguim el descens per la tartera, entrant després a l'extesa de neu que ens mena fins a prop del Portilló.

Baixar per la neu és molt més agradable, encara, que baixar pel glaç. Es ja tanta la seguretat que anem adquirint, que acabem per patinar-hi perfectament, aprofitant la pronunciada inclinació que té. Drets, servint de fre el bastó de llarga virolla punxaguda, i allçonats amb unes explicacions del guia i els exemples pràctics del mateix, baixàrem lliscant vertiginosament aquelles llargues pendents de les congestes. En arribar al Portilló, el mateix guia, amatent als nostres propòsits, ens feu variar de ruta, conduint-nos pels llocs on puguéssim trobar majors i més quantitat de congestes. Això oferia el doble aventatge de què ens permetia entregar-nos a les delícies dels esports de neu, i alhora escursava extraordinàriament la llargada del camí, puix no cal dir que descendíem amb major rapidesa que per les tarteres. I l'Abadias, aquest excel·lent guia, i tan agradable company d'excursió, ens en donà el cor complet, puix a cada estesa de neu ens iniciava en una modalitat nova d'aquesta mena d'esports.

I així arribàrem a la vista de «La Renclusa» en un espai de temps que ens semblà curtíssim, tardant ben poc en entrar al xalet, una mica fatigat, però amb l'esperit satisfet i reconfortat per la magnificència d'aquells panorames pireneics, sentint-nos orgullosos de la nostra tercera jornada, d'unes proves més definitives que les anteriors, i que ens vindicaria definitivament davant els companys que ens esperaven a Caldes de Bohí. En arribar a «La Renclusa», eren les tres de la tarda, de manera, que només havíem invertit en la baixada tres hores i quaranta cinc minuts.

Mentre ens serveixen una beguda fresca, ens fem preparar el dinar per a les cinc, amb l'intenció d'anar a dormir d'hora per tal d'estar disposats per a la marxa de l'endemà. El nostre propòsit per al dia següent consistia en anar de «La Renclusa» a la població de Les Bordes (Vall d'Aran), passant pel Port de la Picada.

Mentrestant, conversem animadament, comentant amb tot l'esplai de l'esperit les incidències de la jornada. Saludem a un excursionista

alemany que arriba de Barcelona, per Benasc, disposat a pujar al Pic d'Aneto. Ens entaula conversa, interessant-se vivament en saber detalls de la nostra excursió, que li expliquem fil per randa.

Signem en l'Album d'Honor del Centre Excursionista de Catalunya, i com és costum, hi escrivim els comentaris que ens ha suggerit l'ascensió al Pic.

A l'hora convinguda, el dinar està a punt; mengem amb gana, i a les set de la tarda ens anem a dormir.

A continuació relatà minuciosament la ruta pel Port de la Picada cap a la Vall d'Aran, posant de relleu l'aspecte paradisiac d'aquesta Vall.

La darrera jornada d'aquesta excursió consistí en anar de la Vall d'Aran, pel port de Caldes, a Caldes de Bohí. Aquesta descripció no fou pas menys interessant que les anteriors, mencionant especialment la col·lecció d'estanys, alguns d'ells de grans dimensions, que es troben en diferents clotades de les muntanyes. Acabà donant compte de llur arribada *triomfal* al balneari de Caldes, on hi retrobaren als altres amics, dels quals se separaren en sortir de Pont de Suert. Descrigué jocosament la seva estada durant cinc dies a Caldes, relatant anècdotes de la vida plàcida de balneari, i acabà explicant el seu retorn pel Port de Rus, Capdella, Pobla de Segur, Tremp, Balaguer, Lleida i Terrassa, tot fent promeses de «futures excursions per aquests bells indrets del Pireneu, d'una imponderable seducció, malgrat posin a prova les energies físiques més consolidades, a les quals, després de tot, vivifiquen; oferint, ensems, a l'esperit, l'ampla visió del seu immens escenari que entona les potències morals de tot el nostre ser.»

* * *

A l'acabar el bell treball el senyor Sanmartin, fou premiat amb una clamorosa ovació de la molt i distingida concurrència que omplia el local, felicitant llargament al conferenciant que ens havia proporcionat el goig de tan bona vetllada.

Les felicitacions es feren extensives al seu company d'excursió, N'Antoni Albo, per les esplèndides fotografies que es projectaren il·lustrant la conferència.

Els consocis que ho desitgin podran fruit la totalitat del treball, car sabem que es publicarà íntegre, com a bona recordança de l'èxit que assolí en aital vetllada.

Trobem encertadíssima aquesta idea, car bé mereix la labor del senyor Sanmartin l'alta honor que se li fa.

UN PETIT COMENTARI

La magnífica revista *Nós*, butlletí mensual de cultura gallega que veu la llum a la capital d'Orense, publica en un dels seus últims números, amb destí a l'*Arxiu filològic i etnogràfic de Galícia*, uns mots del Vocabulari dels cistellers de Mondariz, els quals cistellers no són altres que aquests nòmades que veiem sovint pels nostres carrers, oferint el seu treball de coves, paneres i cistells.

Aquesta gent que constitueixen una casta especial, que viuen apartats de la societat, que l'amor seu a la terra no és una cosa sentimental, per la raó de què sojornen en els llocs mentre la vida hi és fàcil, que no comparteixen les càrregues i obligacions dels demés ciutadans, tenen un lligam entre sí que els fa bons germans.

El seu llenguatge artificios els és una defensa, car així passen desentesos de l'altra gent, i arriben a què certs mots els empenen les comarques on ells sojornen. En Salillas, recorda en el llibre «El lenguaje» que, al fer visites a la presó, es va trobar en què s'hi parlava un argot, que era un teixit de paraules usades, però donant-les-hi una significació diferent, i usant també una sèrie de metàtesis molt ingenioses.

En català mateix trobaríem una infinitat de paraules vives que són de l'argot especial d'aquesta gent, de la delinqüència, o dels gitanos.

Els rodamón escampats per la península tenen el seu llenguatge, amb la sola diferència de terminacions i fonètica, adaptada al país en què es troben. Així a Galícia els acabaments en *eira* i *inya*, tan comuns allà com a diminutius, fan la diferència de l'argot de Catalunya.

Per xo els cistellers de Mondariz tenen en el seu llenguatge un seguit de mots iguals als dels nostres rodamón, que s'hi endevina una sola rel.

Diuen per a significar *Pegar*, *donar*, que és una forma sentida en nosaltres. *L'hi va donar un fart de llenya. N'hi va donar fins que el cor li va dir prou.*

De *fugir* en diuen *xampar*, petita variant del mot *aixampar* dels nostres delinqüents, i que l'hem sentit alguna vegada en la frase: «*no el va poder aixampar*», per a significar que no el va poder aconseguir.

De lladre en diuen *xordo* com els gitanos de Catalunya, que després fan *xorar*: *robar*.

De beure en diuen *xumar*, mot usat en el nostre llenguatge per a expressar *beure a morro*; i, per extensió, del *vi* en diuem *xum*, i del cep, *xumadeira*.

Del *saber*, *enteleigar*, paraula artificiosa, la qual s'endevina provinent d'*intel·lecte*, però donant-hi el giro del llenguatge del país.

De *presumir*, *fanfurrinya*, variant de *fanfàrria* usat per nosaltres.

De la *llengua* en diuen *galreadeira*, així com del *parlar*, *galrear*, forma invertida del *garlar* dialectal.

Dels *ous* en diuen *gomarros*, provinent del mot gitano, usat pels de Catalunya, que la gallina la nomenen *gomarra* i el pollastre, *gomarró*.

Al *porc* li diuen *grunyi*, expressió com en tenen moltíssimes la delinqüència, que donen nom al mot per l'acció o apariència. Si dels ulls en diuen *fanals*, de la guitarra, *sonanta*, de la balança, *pesanta*; etc., és naturalíssim que l'acció de *grunyar* doni nom a l'animal.

Del *dia* en diuen *luceiro*, mot d'una gran precisió, semblant al de la nostra delinqüència, *aubà*.

Al *mirall* li donen el nom de *mirante*, mot de la mateixa llei dels anteriors, i poc entenedor allà, per la diferència a *espello* gallego.

Dels *pantalons*, *pantallioque* o sia el mot deformat a fi que resulti imprecís als qui no siguin de la seva casta.

Dels *préssecs* en diuen *peludos*, pel borrisol de la pell.

Del *llit*, *piltra*, mot usat per delinqüents i gitanos.

D'una cosa alta en diuen *Pirineo*, recordant les muntanyes amigues vistes en algun pelegrinatge; per quan, en el cor de Galícia, no té explicació que els del país li donin aital nom, a no ser pel motiu expressat.

De la *farina* en diuen *pulvorosa*, que dona la idea precisa.

D'un *pillet*, *púrria*, també d'ús en nosaltres, que és de costum dir-la.

* * *

Tots aquets mots collits a l'atzar, enfondint ben poc, s'hi veu la mateixa procedència dels nostres. Els cistellers de Mondariz que han donat tan bell material per l'Arxiu filològic de Galícia, (on s'hi fa un treball seriós, parió del que es fa a Catalunya, on s'hi publica anualment el Butlletí dialectal, que és una cosa meritíssima) parlen el llenguatge dels transhumants i rodamón que sojornen a la nostra terra.

No deixa d'ésser ben curiosa la formació de l'argot en totes les seves variants, i la influència que exerceix damunt del llenguatge popular. Cal pensar en la riquesa dialectal de la delinqüència, dels gitanos, dels mariners, de la gent de teatre, etc., i fer treballs de coteig per a trobar-hi bel·leses insospitades.

Jo no sé si el recopil·lador del Vocabulari, l'escriptor gallego E. Peinador Lines, solament ha recollit el material sense fer-hi estudis. Si ha

complert aquesta última part, fóra interessant veure les notes marginals, ja que home desconixedor com jo, a la primera ullada i fiant-me solament de la memòria, he fet un seguit d'anotacions per a fixar l'atenció en un tema tan captivador.

Potser serà convenient insistir sobre la influència que aquests dialectes, fills de l'artifici, exerceixen en la llengua del poble, donant l'extensió deguda a l'estudi, que hom, abans de començar-lo, ja sent la fretura d'assaborir tanta bellesa.

X.

CRÓNICA

La Secció de *Esports de neu i d'alta muntanya* ha tingut de suspendre el Concurs que s'havia anunciat pels Reis, motivat de la poca neu que hi ha a Núria.

El projecte, no gens menys, existeix, i si el temps acompanya, el dit Concurs s'efectuarà pel vinent Carnaval.

— Després de la Conferència que el nostre consoci senyor Sanmartin donà en el *Centre Autonomista de Dependents* de Barcelona en el passat desembre, sobre «Una ascensió al Pic d'Aneto», i la qual conferència assolí un èxit imponderable, la Junta d'aquest Centre ens va fer ofrena de la bellíssima col·lecció de clixés que il·lustraren la disertació del conferenciant, els quals són deguts a N'Antoni Albo.

De veres agraïm la finesa.

EXCURSIONS FETES. — El dia 3 de desembre tingué lloc l'excursió a Ullastrell, Castell de Villalba i Olesa.

— El mateix dia uns quants socis, acompanyaren per les serres del nostre Sant Llorenç, a un estol de companys del Grup Excursionista del «Orfeó Gracienc».

— Durant els dies 8, 9, 10 i 11 del mateix mes, una colla d'intrèpids socis realitzaren l'anunciada excursió pirenenca per les altes valls de Camprodon.

— Pels mateixos dies varis socis organitzaren una excursió a Núria per a realitzar pràctiques de skis, a l'objecte d'entrenar-se pels projectats Concursos.

— El dia 10 de desembre una dotzena de socis realitzaren una excursió a Can Feu i Barberà.

— Ben concorreguda es vegé l'excursió a Caldes, realitzada el dia 17 de desembre.

— Per les festes de Nadal, els companys de la Secció d'Esports de Neu i alta muntanya, es traslladaren a Núria, amb el propòsit de realitzar pràctiques de ski; la manca de neu els obligà a desistir del seu propòsit i completaren l'excursió atravesant el Pirineu, en direcció a Cerdanya.

— Durant els dies 24, 25, 26 i 27 de desembre, un grup de socis feren una excursió a Andorra, altes valls de L'Ariège, Catalunya francesa i Cerdanya.

— Fou un èxit l'excursió a la xamosa vall de Mura, celebrada en la diada de Cap d'Any.

— Suspesos els Concursos d'Esports de neu a Núria, per manca de neu, tingué lloc pels dies 5, 6, 7 i 8 de gener una interessantíssima excursió a Font-Romeu anant fins a Puigcerdà amb el transpirenaic i a Mont-Lluís amb el tramvia elèctric del Migdia de França. Els nostres skieurs mostraren ses qualitats en les pistes de Font-Romeu.

— El dia 14 de gener i amb una extraordinària concurrència de socis tingué lloc l'excursió a Sant Geroni de la Murtra, Torre Pallaresa (mostra dels nostres casals dels segles XV i XVI) i Santa Coloma de Gramanet.

— Per a seguir el camí dels Monjos des de la Grípia, s'efectuà l'excursió a Sant Llorenç del Munt el dia 21 de gener.

— El dia 28 de gener deu portar-se a cap l'excursió a Castellbell, Castellet i Castellgalí.

ACRES.—El dia primer de desembre, en el nostre hostatge, va donar la seva anunciada Conferència el nostre consoci En Delfí Sanmartin i quina descripció va en aquest número d'Arxiu.

— El Comité d'Excursionisme del Centre Autonomista de Barcelona, sol·licità del senyor Sanmartin, el tast de la seva Conferència, acte que tingué lloc el dia 11 de gener, a les 10 de la nit, en el grandios saló d'actes de dita entitat, per resultar insuficient el saló de conferències. La disertació fou seguida amb extraordinària atenció, essent molt aplaudit el senyor Sanmartin al finalitzar la seva tasca. L'acompanyaren un bon nombre de socis del nostre Centre Excursionista.

— Amb motiu de l'acte inaugural de curs del Centre Excursionista del Vallès, celebrat en la diada de la Puríssima, una comissió del nostre Consell directiu, es traslladà a l'hostatge de la vinya entitat. L'acte que revestí un caràcter solemniàl, anà dedicat a l'enaltiment de les bel·leses del bosc de Can Feu.

— El dia 10 desembre, ens visitaren les nostres Escoles Industrials i les Esglésies romàniques de Sant Pere, una representació de la secció d'Arqueologia i Art del Centre Excursionista de Catalunya, presidida pel conegut arqueòleg En Pelegrí Casades i Gramatxes. Una representació de la Directiva els acompanyà en les seves visites i el soci senyor Blanxart, els atengué en les Escoles, de tot el que en sortiren molt ben impressionats.

— Amb motiu de la projecció de la pel·lícula «Les meravelles del ski» en el Palau de la Música Catalana, un bon grup de nostres consocis assistiren a les sessions dels dies 22 i 23 de desembre.

— Per el dia 26 de gener està anunciada en el mateix local la projecció del film «Les bel·leses de la muntanya» que tan d'èxit ha tingut a l'estranger.

— Convocada pel Centre Autonomista de Dependents de Barcelona (Comité d'Excursions) tingué lloc en el seu hostatge social, una reunió de representacions de les entitats excursionistes, per tractar de l'organització d'un homenatge al President de la Lliga de Societats Ex-

cursionistes, Cèssar A. Torres. S'anomenà una ponència, de la qual en forma part un delegat del nostre Centre.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA.—El servei meteorològic de França ha demanat al servei meteorològic de la Mancomunitat, la col·laboració per a obtenir fotografies de núvols de Catalunya, doncs es proposen obtenir-les, en hores simultànies, de tots els punts possibles d'Europa, amb el fi de definir d'una manera precisa, fotogràficament, la distribució de les formes nebuloses amb relació a l'estat general del temps, a l'objecte de crear un element de criteri meteorològic basat en aquella distribució.

El Servei de la Mancomunitat s'ha dirigit per aquesta empresa al Centre Excursionista de Catalunya, qui s'adressat al de nostra ciutat, per l'obtenció de les que facin referència a Terrassa i quina tasca portarà a cap la Secció de Fotografia del mateix, durant els dies del 15 al 21, de les 9 a les 15 hores.

PROJECCIONS.—Cada divendres vénen tenint lloc, les acostumades sessions de projecció. Les més interessants han sigut les d'unes col·leccions de clixés d'assumptes pirinencs del company Suana i la sessió de la col·lecció de diapositives del senyor Albo, d'una excursió al Pic d'Aneto.

SECCIÓ D'ATLETISME.—La Directiva d'aquesta Secció, després d'atnades gestions portades a cap i amb la cooperació de la Directiva del Centre, ha lograt del propietari de «Les Fonts», l'arranjament d'un camp per a practicar-hi els bells esports atlètics.

No cal dir que la realització d'aquest magnífic projecte, reportarà un ingrés considerable de socis a dita Secció, i més tenint en compte la facilitat que es dona per al seu ingrés, doncs no entra en rigor el pagament d'entrada fins a primer del pròxim març.

La cruesa del temps, no ha deslluït en res els entrenaments que setmanalment es practiquen a «Les Fonts», on el Consell directiu procura portar-hi tot el material necessari, a l'objecte d'assolir els fins perseguits per la Secció. L'últim aparell posat a disposició dels senyors socis, és un magnífic i reglamentari saltador amb perxa.

ANUNCI D'EXCURSIONS

SUBSTITUCIO DE LA FULLA V DE L'ANY XII

DIA 4 DE FEBRER

Excursió a les Boades de Rellinàs

Sortida a les 6, amb provisions. Retorn per Monistrol.

Preparatòria: divendres dia 2. Vocal: Lluís Tintorer.

DIA 11 DE FEBRER

Excursió a Gelida, Castell, can Oller, Montcau i retorn a Gelida

Sortida de Terrassa a les 4 a peu fins a Martorell, on es pujarà al tren de les 7 fins a Gelida. Retorn per Barcelona.

Preparatòria: divendres dia 9. Portar-se provisions.

Pressupost: 4 pessetes. Vocal: Antoni Miralda.

DIA 18 DE FEBRER

Excursió a Valldoreix, Sant Cugat, Sardanyola, Sant Iscle de les Feixes, Sant Genís dels Agudells i Barcelona.

Sortida amb el tren de les 6, dels F. C. de C.

Preparatòria: divendres dia 16. Proveïts per tot el dia.

Pressupost: 2'50 pessetes. Vocal: Pere Palet.

DIA 25 DE FEBRER

Excursió a la Pobla, Espluga de Matarrodona, camí ral de Manresa, Mal Pas del General i la Barata.

Sortida a les 5, aprovionats. Preparatòria divendres 23.

Vocal: Josep Forn.

DIA 4 DE MARÇ

Excursió a Sant Miquel del Fai

Sortida a les 6 amb auto-camió fins a Sant Feliu de Codines, passant per Sant Llorenç Savall i Gallifa, i a la tornada per Caldes, Sentmanat i Castellar.

Pressupost aproximat: 6 pessetes.

Inscripció: dimarts 27 de Febrer.

Vocal: Jaume Figueras.

DIA 11 DE MARÇ

Excursió a Sant Julià d'Altura, Ribatallada i can Bonvilar

Visitant-se les Fonts de Moreria, dels Capellans, de can Massaguer, font del Riu i Argelaguet.

Sortida: a les 6 amb provisions.

Preparatòria: dia 9. Vocal: Domènec Rocabert.

DIES 18 i 19 DE MARÇ

Excursió a Blanes, Santa Cristina, Lloret i Tossa

Preparatòria i detalls: el divendres dia 9.

Vocal: Evarist Rigol.

DIA 25 DE MARÇ

Excursió a Olesa, la Puda, Cairat, casa Gomis i Monistrol

Sortida a les 5 a peu, i retorn amb tren des de Monistrol.

Pressupost: 1'55. Preparatòria: divendres dia 23.

Portar-se la minestra. Vocal: Josep Datzira.

DIES 31 DE MARÇ, 1 i 2 D'ABRIL

Excursió a les Guílleries

Breda, Sant Hilari, Mare de Déu del Coll, Ossort, la Sella i el Pastoral. Sortida a les 2'45 de la tarda pel Nord.

Preparatòria: dimarts dia 27. Pressupost: 45 pessetes.

Portar-se 2 dinars i 2 esmorzars. Vocal: Manuel Closa.

TOT BON EXCURSIO-
NISTA GASTA XOCO-
:: LATA I BOMBONS ::

Piera i Brugueras

ESPORTMANS

Articles d'esport, motxilles, bandes i demés accessoris propis per a excursionistes :: Pilotes de futbol, patinatge, Hockey, Boxa, Atletisme, etc., etc. Baster :: Tapicer :: Guarnidor d'autos

SACUND CABA

Font-vella, 13 - Teléfon 6377

CASA ROCABERT

RAVAL, 21

Si voleu comprar en bones condicions no descuideu de visitar aquesta casa. Grans existències en sedes, llanes, liberts i percals :: Últimes novetats.

M. Abad Ribera

PUES I LLIÇOS PER A TEIXITS
FILFERROS DE TOTES CLASSES

TOPETE, 1 :: TELÉFON 5774

COTXERIA D'EN
Salvador Duràn

CARRUATGES A LES ESTACIONS
A TOTES LES HORES DE TREN

Plaça d'En Zamenhof, 3 :: Teléf. 5812

Si no pot llegir bé això es que necessita usar ulleres, dirigelxi's a la casa

JOSEP BALADA

SUCCESSOR DE PERE CULELL

Font-vella, 10

Teléfon, 6399

Joièria, Bisuteria, Optica-Bessons prismàtics - Gafes per a el sol - Altimètrics - Contapassos, etc. etc.

Representant de l'acreditada casa
F. de P. CARRERAS de Barcelona

Casa PRATS

SABATERIA

CALÇATS DE TOTES CLASSES
ESPECIALITAT EN LA MIDA
SEMPRE MODELS NOUS

CAFES TORREFACTES

MARACAIBO

GABATXONS, 2

Xocolates, Sucres, Thes i Bombons fins

ARXIU

ES REPARTIX DE FRANC ALS SE-
NYORS SOCIS DEL CENTRE EXCUR-
SIONISTA DE TERRASSA

SUSCRIPCIO: TERRASSA, 9 pessetes anyals

FORA, 10 » »

ANUNCIS

CONDICIONS VENTATJOSES